

Lente

Het is wederom een rare tijd. Ik moet nogal terugdenken aan de jaren tachtig, waarin ik als puber opgroeide en zag hoe de Koude Oorlog gaande was en tot een kookpunt kwam. Nooit gedacht dat deze roerige tijd nog ooit terug zou komen.

De Koude Oorlog

Voor wie deze tijd niet meemaakte: de Koude Oorlog ging over de strijd tussen communistische en kapitalistische wereld. Niet letterlijk strijd, want het ging over gewapende vrede die duurde tussen circa 1950 en 1990. Aan de ene kant stond het westen onder leiding van de VS en aan de andere kant stonden de communisten onder leiding van de Sovjet-Unie (USSR). Heel vaak waren er momenten waarbij plaatselijke conflicten konden escaleren tot een derde wereldoorlog (Koreaanse Oorlog in 1950, Hongaarse Opstand in 1956 en de Cubacrisis in 1962). Ik durf wel te stellen dat wat we nu meemaken in Oekraïne, vele malen bedreigender is dan deze voorbeelden.

Vrij reizen naar een communistisch land ging niet zo maar. De mensen leefden letterlijk uit het zicht van het verderfelijke Westen. De term 'Ijzeren Gordijn' komt dan op. Dat was een scheidingslijn tussen enerzijds het communistische deel (oosten) en het kapitalistische deel (westen) in Europa. Deze term is onlosmakelijk verbonden met de Koude Oorlog.

Dan nog de wapenwedloop. VS en de USSR gingen daarin ver, heel ver. Een enorme competitie tussen de twee grootmachten ontstond. Inzet was meer wapens, grotere wapens, dikkere wapens en vooral betere nucleaire wapens. Aan beide kanten werd het onhoudbaar veel. Een druk op de knop van een kernbom gaf het startsein aan een raketregen die het einde van de mensheid zou betekenen. Dat was zeker. Wie als eerste op 'de knop' zou drukken, is ook wel een beeld dat overbleef uit die periode. Het voelde als een angstige opmaat naar welke grootmacht het lef had die eerste move te maken.

Kruisraketten Nee

Ook Nederland (eigenlijk heel Europa) werd er onderdeel van. VS wilde graag 572 middenafstand-atoomraketten in Europa plaatsen, waaronder ook in Nederland. Dat pikten mensen niet. Het Komitee Kruisraketten Nee organiseerde een demonstratie op 29 oktober 1983 in Den Haag. Daar kwamen 550.000 mensen op af. Notabene mijn vader -geen activist, wel vredelievend- deed daaraan mee. Maar ook al vanaf de jaren zestig waren er protesten: de Ban de Bom-beweging bijvoorbeeld, die bestond uit Haagse protesterende jongeren. Het vredessymbool staat voor deze beweging centraal. Zo is er ook nog het tegen een raket schoppend vrouwtje-symbool dat staat voor protesten tegen 'de bom'. Een goed voorbeeld is ook letterlijk het liedje van de band Doe Maar 'De Bom' (1983). 'Laat maar vallen, want het komt er toch wel van'. Het gaat over het je druk maken over van alles en nog wat, maar als de bom valt, tja. Dan zijn we weliswaar prima verzekerd en hebben we een leuk salaris, maar we zijn wel dood. En dan nog de videoclip van Frankie Goes to Hollywood. Zoek maar op 'Two Tribes' (1984) waarin een Russische president op de vuist gaat met een Amerikaanse president in de ring, aangemoedigd door andere landen. Het geeft wel goed aan waar de wereld op dat moment mee bezig was. Ik was toen 13.

Michail Gorbatsjov

Toch kwam er een omslag. In 1985 kwam er in de Sovjet-Unie een nieuwe president, Michail Gorbatsjov. Hij was anders en zorgde voor verandering. Meer vrijheid voor de mensen en om een mening hoefde je niet meer in de bak, of erger. Woorden die je toen hoorde was 'Perestrojka' (de hervormingen) en 'glasnost' (openheid). Twee woorden die ik nooit meer vergeten ben. En het gordijn trok letterlijk weg. Langzaam daalde het besef in de wereld in dat de weg naar vrede wapenvermindering moest zijn. Ik zag dat de mensheid in staat was de wapens langzaam neer te leggen en dat er vrede mogelijk was. De val van de muur in Berlijn in 1989 bracht nog meer hoop met zich mee. Gevoel van lente. Nooit meer een wapenwedloop.

Oekraïne

Dit lentegevoel is weg. Ineens zijn er weer wapens en is Rusland terug naar af. Het IJzeren Gordijn wordt langzaam, maar met grof geweld weer dichtgetrokken. Door het Westen, door sancties in te stellen en de Russen te isoleren. Maar ook door Poetin, die de contouren van de oude Sovjet-grenzen aan het 'herstellen' is.

Het Westen bespeurt daarnaast naïviteit bij zichzelf en doet wat het lang niet heeft gedaan: bewapenen. Dat is niet iets om voor te applaudisseren.

Poetin noemt de val van de Sovjet-Unie de grootste tragedie uit de geschiedenis. In Rusland krijgt Gorbatsjov – een van de grootste staatsmannen van na de oorlog- de schuld van het uiteenvallen van de Sovjet-Unie, terwijl hij daar niet op uit was. Gorbatsjovs droom was een groot verenigd Sovjet-Unie, maar met onafhankelijke staten. Kort na de hervormingen was het leven voor de Russen niet makkelijk; honger en werkloosheid maakt ook niet dankbaar. Er is een documentaire over Gorbatsjov (89) gemaakt: Gorbatsjev. Heaven. Hierin blikt hij terug op de periode van hervormingen.

Terug naar vandaag. Wie of wat biedt nog hoop dat de strijd stopt? Welke leider dringt nog door in de bovenkamer van de 'grote' leider? Wie stopt deze waanzin? Wie legt de wapens neer? Stil hoop ik op een Russische lente. Van binnenuit. Want iemand die denkt in oude patronen, heeft zijn vinger dichter op de knop dan we allemaal willen.

Ingezonden op 21 maart 2022

K.N. (Kirsten) Smit

Begeleider levensbeschouwelijke communicatie op school

Uitnodiging

Wij nodigen je graag uit om vanuit je ervaring en je inzicht een bijdrage te schrijven voor onze website. Je tekst mag best een beetje schuren. Mail je artikel of column: contact@stichtingechelon.nl